

ЕКОНОМІКА

УДК 631.1: 338.43: 637.5:636.2

JEL L11, O13, Q13, Q18

Організаційно-економічні засади функціонування ринку м'яса великої рогатої худоби в сучасних реаліяхЛупенко Ю. О.¹ , Копитець Н. Г.¹ , Волошин В. М.² ¹ Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»² Національний науковий центр «Інститут землеробства

Національної академії аграрних наук України»

Копитець Н.Г. E-mail: Nataliia_kopitets@ukr.net

Лупенко Ю. О., Копитець Н. Г., Волошин В. М. Організаційно-економічні засади функціонування ринку м'яса великої рогатої худоби в сучасних реаліях. Економіка та управління АПК. 2025. № 2. С. 61–78.

Lupenko Yu., Kopytets N., Voloshyn V. Organizational and economic principles of the functioning of the beef market in modern realities. AIC Economics and Management. 2025. № 2. PP. 61–78.

Рукопис отримано: 20.10.2025 р.

Прийнято: 03.11.2025 р.

Затверджено до друку: 27.11.2025 р.

doi: 10.33245/2310-9262-2025-201-2-61-78

Здійснено оцінювання організаційних і економічних засад функціонування ринку м'яса великої рогатої худоби в сучасних реаліях. Ринок м'яса великої рогатої худоби відіграє дуже важливу економічну, соціальну і культурну роль як для продовольчого забезпечення, так і для благополуччя сільських домогосподарств.

Встановлено, що попит на яловичину як джерело білка зростає в усьому світі. Хоча в більшості країн яловичина становить значно менше половини від загального споживання м'яса. Показано динаміку поголів'я, вирощування та реалізації великої рогатої худоби в живій масі і виробництво яловичини. Основними виробниками м'яса великої рогатої худоби і надалі лишаються господарства населення. Фактичний стан ринку м'яса великої рогатої худоби свідчить про кризові процеси. Зменшення обсягів виробництва м'яса великої рогатої худоби, скорочення її поголів'я обумовили занепад і збитковість галузі. Обґрунтовано, що війна в Україні негативно впливає як на організаційні, так і економічні аспекти функціонування підприємств, які вирощують велику рогату худобу. Розроблено прогнозний баланс яловичини та телятини в Україні.

Дослідженнями встановлено, що зменшення споживання м'яса великої рогатої худоби характерне не лише для України, а і для багатьох розвинутих країн світу.

Ринок м'яса великої рогатої худоби в світі функціонує в умовах багатьох викликів. А саме: зростання населення в світі, зростання попиту, зміни споживчих вподобань, клімату, наявності і якості кормів, системи утримання та відгодівлі худоби.

Необхідним є виконання положень Концепції «Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2033 року». Ефективність та продуктивність при вирощуванні великої рогатої худоби, а також ефективні ланцюжки створення вартості можуть забезпечити стійкість виробництва та розвиток ринку. Водночас важливо впроваджувати у виробництво інноваційні рішення.

Ключові слова: ринок, м'ясо великої рогатої худоби, виклики, організація, виробництво, споживання, продовольче забезпечення

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Ринок м'яса великої рогатої худоби займає вагоме місце в системі продовольчого забезпечення світу. Яловичина та телятина поряд із свининою та м'ясом птиці належать до найбільш вживаних видів м'яса.

У багатьох регіонах світу виробництво яловичини є економічно та соціально значущим, оскільки становить значну частину сільськогосподарського виробництва, є життєво важливою економічною діяльністю у гірських та районах із великою кількістю пагорбів у багатьох регіонах світу, де існує мало альтернатив для іншого сільськогосподарського виробництва [1].

Галузь скотарства, окрім забезпечення населення необхідними продуктами тваринного походження, створює умови для цілорічного функціонування виробництва та підтримання соціальної стабільності у сільській місцевості за рахунок зайнятості населення [2].

Скотарство як стійка системи тваринництва може сприяти зменшенню бідності та припиненню голоду, а також покращенню харчування та його безпечності. Дослідженнями доведено, що існування 60 % сільських домогосподарств у країнах із низьким та середнім рівнем доходу залежать від худоби [3].

Яловичина є високоякісним джерелом білка, який також може забезпечити дуже бажані враження від їжі, і попит на неї зростає у всьому світі [4].

Глобальне споживання та виробництво яловичини, особливо в країнах, що розвиваються, постійно зростають, і це вимагає від галузі покращення її ефективності та зменшення впливу виробничого ланцюга на навколишнє середовище [1].

Отже, питання організації, функціонування та перспектив розвитку галузі скотарства в цілому, зокрема м'ясного скотарства, і ринку м'яса великої рогатої худоби, є актуальними та виступають об'єктами досліджень багатьох вчених.

Зокрема, С. Сміт, Т. Готох, П. Грінвуд зазначали, що виробництво яловичини робить внесок в економіку, розвиток сільських районів, соціальне життя, культуру та гастрономію більшості країн і характеризується різноманітністю генотипів та категорій тварин (корова, бик, бичок, телиця, яловичина і телятина) та систем ведення сільського господарства (інтенсивні, екстенсивні на постійних або тимчасових пасовищах, змішані, племінні, племінно-відгодівельні, відгодівельні,

молочні, спеціалізовані чи ні, у поєднанні з іншими продуктами) [5].

Вирощування м'ясної великої рогатої худоби є однією з найважливіших сільськогосподарських галузей у США, на яку припадає майже 66,5 млрд дол. США або 17 % від 391 млрд дол. США загальних надходжень від сільськогосподарської продукції. М'ясна скотарська галузь США є найбільшою у світі. При цьому США є споживачем яловичини номер один у світі [6]. У 2020 р. США були найбільшим у світі виробником яловичини, виробивши 12 млн тонн, що становило 20,4 % світового виробництва. Далі йшли Бразилія з 10,1 млн тонн (16,6 %) та Європейський Союз із 7,8 млн тонн (12,9 %). Крім того, у 2020 р. США були третім за величиною експортером яловичини у світі. Обсяги експорту яловичини з США становили 12,4 % від загального світового експорту яловичини, поступаючи лише Австралії з 13,7 % та Бразилії з 23,5 % [7].

Ю. Болотова проаналізувала динаміку м'ясної промисловості США з огляду на ймовірну картельну змову чотирьох найбільших пакувальників яловичини щодо фіксації цін на сировину та продукцію, виявлену в антимонопольних позовах, поданих виробниками відгодованої худоби та покупцями яловичини у 2019 р. Емпіричні дані свідчать про те, що виробництво яловичини, сільськогосподарська, оптова та роздрібна вартість яловичини, а також маркетингова націнка зросли, але частка сільськогосподарського сектору зменшилася в період дії картелю (2015–2019 рр.) порівняно з попереднім періодом (2010–2014 рр.). Оптові ціни на яловичину пакувальниками яловичини змінилися з тих, що відповідали абсолютно конкурентному ціноутворенню в галузі в докартельний період, до тих, що відповідали олігополічному та монополічному ціноутворенню в картельний період. Роздрібні ціни на яловичину роздрібними торговцями продовольчих товарів відповідали олігополічному ціноутворенню в обидва періоди. Пакувальники яловичини та роздрібні торговці продовольчими товарами перейшли до практики стабілізації цін на продукцію (яловичину) в період дії картелю [8].

Сектор вирощування великої рогатої худоби відіграє вирішальну роль у засобах існування фермерів-пастухів у Ефіопії. Це основне джерело надходження м'ясних тварин для внутрішнього та зовнішнього ринків. Порівняно з іншими африканськими країнами, Ефіопія має величезне поголів'я великої рогатої худоби, яке становить 65,35 млн голів.

Однак якість і кількість яловичини, а також споживання м'яса на душу населення ефіопами дуже низькі. Рівень споживання яловичини становить 8,4 кг/особу на рік. Саме на виявлення викликів при вирощуванні великої рогатої худоби та виробництві яловичини і знаходження можливостей для їх розвитку в Ефіопії були спрямовані дослідження Б. Абебе, М. Алемасху і Ш. Хейле [9].

М. Матаворк і Г. Мітіку вивчали практики відгодівлі великої рогатої худоби та маркетингові системи на південному заході Ефіопії [10]. Було встановлено, що екстенсивна система була домінуючою при відгодівлі великої рогатої худоби на м'ясо, яка практикувалася в Бенч-Шеко та зонах Шека. Місцевим породам великої рогатої худоби надавали перевагу для відгодівлі, а її кондиція вважалася основним критерієм купівлі, продажу і визначення ціни в досліджуваних зонах [10].

Огляд сучасного стану, проблем та перспектив виробництва м'ясної худоби в Бангладеш здійснили М. Махбубул, М. Худа, М. Актер та М. Еті [11]. Незважаючи на важливість м'ясного скотарства, фермери в Бангладеш переборюють низку викликів. Основною проблемою відгодівлі великої рогатої худоби є обмеженість кормів. Велике значення має і висока ціна корму. До інших проблем належить поступовий занепад пасовищ, недостатня підготовка та обізнаність фермерів щодо ефективного вирощування худоби, коливання цін і відсутність організованої системи збуту яловичини [11].

Особливості росту та розвитку молодняку м'ясних порід великої рогатої худоби з різними генотипами в Казахстані досліджували Б. Нургази, Р. Ібраєва, Б. Ахметова, Г. Габіт, У. Нуралієва, Ю. Беркінбаєва [12].

Не менш важливим вирощування великої рогатої худоби є і в країнах Європейського Союзу. Так, В. Зістара і М. Адамський зазначають, що вирощування великої рогатої худоби та виробництво молока є основою для утримання значної частини сільського населення Польщі. Ферми з вирощування великої рогатої худоби та виробництва молока є важливими для виробництва продуктів харчування, для зовнішньої торгівлі та управління земельними ділянками. З огляду на це, важливо вивчати їх організацію та ефективність процесів виробництва [13].

Ряд науковців досліджували зміни в поточних моделях споживання яловичини. Зокрема, у дослідженні Я. Форжтової, М. дель-Мар-Кампа, Я. Валенти та інших [14] було

порівняно та охарактеризовано уподобання та сприйняття яловичини з різним вмістом внутрішньом'язового жиру чеськими та іспанськими споживачів, а також встановлено вплив основних соціально-демографічних факторів на її споживання. Іспанія та Чеська Республіка посідають четверте та дев'яте місця, відповідно, за кількістю споживачів у Європейському Союзі з порівняною купівельною спроможністю, виміряною за паритетом купівельної спроможності валового внутрішнього продукту на душу населення. Споживання яловичини на душу населення в Іспанії зменшилося у 2020 р. до 12,3 кг/особу у рік порівняно з 2004 р., коли воно становило 15,5 кг/особу на рік. У Чеській Республіці споживання яловичини досягло піку в 1990 р. і становило рівні 28,4 кг/особу у рік. Після цього, в період вступу до ЄС, відбулося різке зниження споживання до 10,4 кг/особу на рік у 2004 р. І в 2020 р. споживання яловичини на душу населення в Чеській Республіці становило 8,9 кг/рік. Чеські та іспанські споживачі відрізнялися у своїх перевагах щодо вибору яловичини з видимим жиром, а також у здатності сприймати сенсорні відмінності в яловичині. Водночас іспанські споживачі загалом були більш чутливими та віддавали перевагу яловичині з вищим вмістом жиру. На це також впливали стать та вік, де жінки та молодші споживачі надавали більшу перевагу помітно нежирній яловичині, особливо серед чеських споживачів [14].

Д. Магальяс, Дж. Чакмакчі, М. Кампо, Ю. Чакмакчі, Ф. Макіші та інші вивчали існуючі моделі споживання і тенденції споживчої поведінки в Бразилії, Іспанії та Туреччині [15]. Для виявлення основних факторів, які впливають на зміну харчових звичок було проанкетовано 412 постійних споживачів яловичини з Бразилії, 407 з Іспанії та 424 з Туреччини. Досліджувався вплив економічних факторів, перехід від яловичини до інших джерел білка, аспекти довіри, проблеми, пов'язані зі здоров'ям, вплив способу життя на моделі споживання яловичини та фактори прийняття рішення про покупку. Найважливішими факторами, які змінили поведінку споживачів і призвели до зниження споживання, переважно серед бразильських і турецьких споживачів, були економічність і доступність продуктів. Яловичина була замінена іншими альтернативними джерелами білка, які також були отримані з тварин [15].

Комплексний аналіз ринку м'яса великої рогатої худоби в Україні в довоєнний період проводили Н. Копитець і В. Волошин. [16].

Доведено, що за 18 років в Україні суттєво змінилася структура виробництва м'яса. Ринок м'яса великої рогатої худоби має чимало проблем. Обґрунтовано, що, незважаючи на всю важливість галузі скотарства для вітчизняної економіки, її фактичний стан свідчив про кризові процеси. З одного боку – низькі закупівельні ціни не забезпечували і простого відтворення первинних виробників, а з іншого – високі роздрібні ціни на яловичину та м'ясопродукти приносили надприбутки торгівлі, а попит на продукцію зменшувався у зв'язку з низькою купівельною спроможністю кінцевих споживачів [16].

Р. Піна, К. Ланге, В. Мачадо, К. Братчер вивчали фактори, які впливають на готовність виробників яловичини впроваджувати новітні технології. Було виявлено, що розмір стада, вік виробника та ті з них, які вже раніше впроваджували цифрові датчики або технології, суттєво впливають на рішення впроваджувати технологію великих даних [17].

Отже, ринок м'яса великої рогатої худоби забезпечує соціальну та культурну цінність, додає цінності навколишньому середовищу та підтримує засоби до існування сільських громад, забезпечуючи робочі місця, продовольчу безпеку та генеруючи дохід [18].

Проте, за періоду ринкових трансформацій, в умовах COVID-19 і повномасштабної війни, розпочатої росією, галузь скотарства України зазнала значних змін та втратила значну частину свого ресурсного потенціалу [2]. Враховуючи зазначене, постає потреба у цьому дослідженні.

Метою дослідження є оцінювання організаційних та економічних засад функціонування ринку м'яса великої рогатої худоби в сучасних реаліях та розроблення рекомендацій щодо їх удосконалення.

Матеріали і методи. Методологічною основою дослідження виступав комплексний підхід, що включав аналіз статистичних даних, структурно-динамічний і порівняльний аналіз у поєднанні з монографічним методом. Для розробки прогнозу було використано експертний метод прогнозування.

Інформаційною базою дослідження стали наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених з питань цінності великої рогатої худоби для суспільства, організації її вирощування, функціонування ринку м'яса великої рогатої худоби та інше. Первинним джерелом для аналізу та оцінювання слугували офіційні статистичні матеріали Державної служби статистики України за 2000-2024 рр.

Результати дослідження та обговорення. Скотарство було і залишається однією з історично традиційних для України галузей тваринництва, спроможною в умовах обмеженості матеріальних і фінансових ресурсів не лише збільшити виробництво сировини для м'ясопереробної промисловості, але і забезпечити економію витрат завдяки унікальним якостям м'яса великої рогатої худоби [19].

В Україні впродовж 2000-2021 рр., тобто, ще до початку війни, спостерігали чітку тенденцію зменшення поголів'я великої рогатої худоби, зокрема, корів. Зокрема, поголів'я великої рогатої худоби скоротилося на 71,9 % або від 9423,7 тис. голів у 2000 р. (станом на кінець року) до 2644,0 тис. голів у 2021 р. (табл. 1). У період з 1 січня 2015 р. по 1 січня 2022 р., тобто, лише за 7 років поголів'я великої рогатої худоби в Україні скоротилося на 31,9 %. Починаючи з 2000 р. до 2022 р. поголів'я великої рогатої худоби у всіх категоріях господарств загалом скоротилося більш, ніж на 6,5 млн голів, з яких майже 3,4 млн голів – це дійсне стадо корів. На початок 2022 р. господарствами усіх категорій утримувалося 2644 тис. гол. великої рогатої худоби і це на 8,0 % менше відповідного періоду 2021 р. Слід відзначити, що на початок 2022 р. 33,4 % всього поголів'я великої рогатої худоби утримувалося у таких п'яти областях: Хмельницька, Полтавська, Вінницька, Житомирська та Одеська.

Необхідно зазначити, якщо у довоєнний період поголів'я великої рогатої худоби за рік скоротилося на 8,0 % (станом на початок 2022 р. порівняно з 2021 р.), а корів – на 7,7 %. Тобто, за перший рік війни поголів'я великої рогатої худоби та корів скоротилося на понад 12 %.

У 2024 р. поголів'я великої рогатої худоби скоротилося на 7,2 % і становило 2001,6 тис. гол., зокрема корів – на 8,6 % до 1154,7 тис. гол. порівняно 2023 р. Лідерами за поголів'ям великої рогатої худоби у 2024 р. були Хмельницька (198,8 тис. гол.), Полтавська (166,6 тис. гол.), Вінницька (148,9 тис. гол.), Тернопільська (123,2 тис. гол.) і Черкаська (122, 2 тис. гол.) області.

За прогнозами [21], на кінець 2025 р. у господарствах усіх категорій поголів'я великої рогатої худоби скоротиться на 4,3 % і становитиме 1915,6 тис. гол., зокрема, корів – на 4,7 % до 1100,1 тис. гол.

Водночас у підприємствах поголів'я великої рогатої худоби до кінця 2025 р. скоротиться на 1,8 %, а у господарствах населення – на 6,5 % [21].

Таблиця 1 – **Поголів'я великої рогатої худоби в Україні на кінець періоду***, тис. голів

Рік	Велика рогата худоба	
	усього	зокрема, корови
Господарства усіх категорій		
2000	9423,7	4958,3
2010	4494,4	2631,2
2020	2874,0	1673,0
2021	2644,0	1544,0
2022	2307,1	1352,8
2023	2156,2	1262,9
2024	2001,6	1154,7
2025 (прогноз)	1915,6	1100,1
2021/2000, %	28,1	31,1
2021/2020, %	92,0	92,3
2022/2021, %	87,3	87,6
2023/2022, %	93,5	93,4
2024/2023, %	92,8	91,4
Сільськогосподарські підприємства		
2000	5037,3	1851,0
2010	1526,4	589,1
2020	1008,4	423,9
2021	1003,4	424,6
2022	942,1	394,2
2023	919,8	382,2
2024	932,0	385,9
2025 (прогноз)	915,4	374,8
2021/2000, %	19,9	22,9
2021/2020, %	99,5	100,2
2022/2021, %	93,9	92,8
2023/2022, %	97,6	97,0
2024/2023, %	101,3	101,0
Господарства населення		
2000	4386,4	3107,3
2010	2968,0	2042,1
2020	1865,6	1249,1
2021	1640,6	1119,4
2022	1365,0	958,6
2023	1236,4	880,7
2024	1069,6	768,8
2025 (прогноз)	1000,1	725,2
2021/2000, %	37,4	36,0
2021/2020, %	87,9	89,6
2022/2021, %	83,2	85,6
2023/2022, %	90,6	91,9
2024/2023, %	86,5	87,3

Джерело: сформовано і розраховано авторами за [20, 21].

Оцінюючи стан ринку м'яса великої рогатої худоби, варто враховувати також і якісну складову поголів'я, зокрема, породи та напрям продуктивності худоби. Вітчизняне скотарство десятиліттями традиційно розвивалося у напрямі молочного та м'ясо-молочного розведення великої рогатої худоби. Саме тому в Україні пропозиція яловичини та телятини в основному формується за рахунок використання на забій поголів'я надремонтного молодняка та вибракovanого поголів'я дорослої худоби молочних і молочно-м'ясних порід. Водночас частка поголів'я спеціалізованої м'ясної худоби не досягає і 3 % від всього поголів'я великої рогатої худоби. Тоді як в інших країнах світу проблему забезпечення населення високоякісною яловичиною вирішують за рахунок нарощування у структурі стада великої рогатої худоби частин тварин м'ясного напрямку продуктивності. У структурі поголів'я великої рогатої худоби в Австралії, Аргентині, Бразилії, Уругваї і Канаді частка худоби м'ясного напрямку продуктивності становить понад 75 %. У країнах Європи (Франції, Іспанії, Ірландії) та США частка м'ясного поголів'я великої рогатої худоби коливається в межах 25-75 %. У Німеччині, Чехії та Угорщині частка худоби м'ясного напрямку продуктивності у структурі поголів'я великої рогатої худоби становить до 25 % [22].

Протягом досліджуваного періоду виявлено суттєві структурні зміни в поголів'ї великої рогатої худоби залежно від категорій товаровиробників (табл. 2).

Найбільші втрати поголів'я великої рогатої худоби відбулися у сільськогосподарських підприємствах. Якщо у 1990 р. в сільськогосподарських підприємствах утримувалося 85,6 % поголів'я великої рогатої худоби і 73,9 % – корів, то на кінець у 2000 р. у підприємствах утримувалося 53,5 % поголів'я великої рогатої худоби і 37,3 % – корів.

На початок повномасштабного вторгнення росії на територію України у підприємствах утримується 38,0 % поголів'я великої рогатої худоби і 27,5 % – корів. Отже, до повномасштабного вторгнення РФ на територію України 62,0 % поголів'я великої рогатої худоби, зокрема 72,5 % корів, було зосереджено у господарствах населення. У 2021 р. ця категорія господарств забезпечила 74,9 % обсягів виробництва яловичини і телятини в Україні.

На кінець 2022 р. 59,2 % поголів'я великої рогатої худоби утримувалося господарствами населення, тоді як у підприємствах було зосереджено 40,8 %. У 2022 р. функціонувало 1533 підприємства, в яких утримувалося 942,1 тис. гол. великої рогатої худоби (табл. 3).

Таблиця 2 – Структурні зміни поголів'я худоби та птиці за категоріями господарств на кінець року, %

Показник	Рік				
	2000	2021	2022	2023	2024
Підприємства					
Велика рогата худоба	53,5	38,0	40,8	42,7	46,6
зокрема, корови	37,3	27,5	29,1	30,3	33,4
Господарства населення					
Велика рогата худоба	46,5	62,0	59,2	57,3	53,4
зокрема, корови	62,7	72,5	70,9	69,7	66,6

Джерело: сформовано і розраховано авторами за [20].

Таблиця 3 – Групування підприємств за кількістю великої рогатої худоби на кінець 2022 р.

Показник	Кількість підприємств		Кількість великої рогатої худоби	
	одиниць	у % до загальної кількості	тис. голів	у % до загальної кількості
Підприємства	1533	100,0	942,1	100,0
з них мали, голів				
до 50	310	20,2	5,9	0,6
50–99	151	9,8	11,2	1,2
100–499	505	33,0	135,8	14,4
500–999	294	19,2	206,2	21,9
1000–1499	129	8,4	156,7	16,6
більше 1500	144	9,4	426,3	45,3

Джерело: сформовано і розраховано авторами за [20].

Групування підприємств за кількістю утримуваних тварин яскраво свідчить, що в Україні найбільше компаній, які утримують від 100 до 499 голів великої рогатої худоби. Ця категорія підприємств становить 33,0 % від загальної кількості. Вони утримують 135,8 тис. гол. великої рогатої худоби, або 14,4 % від загального поголів'я, що вирощується. Найбільша за кількістю тварин категорія (понад 1500) включала 144 підприємства, що становило 9,4 % від їх загальної кількості. Акцентуємо увагу на тому, що саме ця категорія підприємств утримує 45,3 % загальної кількості поголів'я великої рогатої худоби – 426,3 тис. голів.

На кінець 2024 р. у структурі поголів'я великої рогатої худоби частка поголів'я, яке

утримувалося у підприємствах, зросла. Зокрема, тут утримують 46,6 % поголів'я великої рогатої худоби, зокрема 33,4 % корів. Частка господарств населення у структурі поголів'я великої рогатої худоби за три роки повномасштабної війни зменшилася на 4,3 % по поголів'ю корів і на 5,8 % – великої рогатої худоби. Основною причиною цього є як нарощування поголів'я у підприємствах, так і значне скорочення чисельності великої рогатої худоби, яка утримувалася у господарствах населення

Загрозливою тенденцією є відмова господарств населення від вирощування великої рогатої худоби. Головною причиною довоєнного скорочення поголів'я тварин цією категорією господарств була низька ефективність

виробництва та здорожчання ресурсів, необхідних для їх утримання, а також старіння сільського населення.

Вважаємо, що одним із найсуттєвіших факторів скорочення поголів'я великої рогатої худоби є економічна незацікавленість виробників. Досить тривалий період вирощування великої рогатої худоби порівняно з свинарством і птахівництвом, збитковість виробництва продукції через високу її собівартість, що є наслідком застосування застарілих технологій, підвищення цін на вхідні матеріально-технічні ресурси і послуги (корми, головним чином зернові, ветеринарні препарати, логістичні послуги, енергоресурси та інше). Це все фактори, які зумовили значне скорочення поголів'я великої рогатої худоби в усіх категоріях господарств.

Ринок м'яса великої рогатої худоби продовжує бути найбільш проблемним. Водночас вирощування великої рогатої худоби залишається не прибутковим бізнесом.

Господарствами усіх категорій у 2021 р. було вирощено 475,1 тис. т великої рогатої худоби у живій масі, що на 11,6 % менше порівняно з 2020 р. (рис. 1).

У 2021 р. найбільшими виробниками приросту живої маси великої рогатої худоби у господарствах усіх категорій серед регіонів України були Івано-Франківська (38,2 тис. т), Хмельницька (34,9 тис. т), Львівська (32,4 тис. т), Київська (31,4 тис. т) і Закарпатська області (30,7 тис. т). Ці п'ять областей забезпечують 35,3 % обсягів вирощеної великої рогатої худоби у живій масі.

В умовах повномасштабної війни у 2022 р. ряд областей наростили обсяги вирощування великої рогатої худоби у живій масі порівняно з 2021 р. Зокрема, Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька та Чернігівська області. У решті областей відбулося скорочення вирощування великої рогатої худоби у живій масі. Найбільші втрати обсягів вирощування великої рогатої худоби у живій масі у 2022 р. порівняно з 2021 р. були в усіх категоріях господарств Донецької (-57,1 %), Харківської (-69,7 %), Запорізької (-78,5 %) і Херсонської (-84,9 %) областей, що обумовлено їх окупацією та найбільш тривалими і жорсткими бойовими діями. У Київській та Сумській областях обсяги вирощування великої рогатої худоби у живій масі скоротилися на 15,0 % і 19,6 %. Причиною скорочення вирощування великої рогатої худоби стала окупація частини

території на початку повномасштабного вторгнення у лютому та березні 2022 р. У 2022 р. на 24,0 % і 33,9 % скоротилися обсяги вирощування великої рогатої худоби у живій масі у Закарпатській та Львівській областях, що, на нашу думку, зумовлено відтоком значної кількості населення з цих областей за кордон.

У 2024 р. господарствами усіх категорій було вирощено 384,7 тис. т великої рогатої худоби у живій масі, що на 19,0 % менше порівняно з 2021 р. і на 3,8 % – порівняно з 2023 р. Основні обсяги вирощування забезпечили Закарпатська, Івано-Франківська, Київська, Хмельницька і Тернопільська області. У господарствах населення у 2024 р. обсяги вирощування великої рогатої худоби у живій масі зменшилися на 6,5 % порівняно з 2023 р. і становили 245,4 тис. тонн. Відзначимо, що саме господарства населення забезпечили 63,8 % обсягів вирощування великої рогатої худоби.

Сільськогосподарськими підприємствами було вирощено великої рогатої худоби у живій масі на 4,3 % більше порівняно з 2023 р., що становило 139,3 тис. тонн.

У структурі вирощування сільськогосподарських тварин частка великої рогатої худоби щорічно зменшується. Впродовж 2020-2024 рр. вона скоротилася від 15,8 % до 12,2 %.

За прогнозами [21], на кінець 2025 р. господарствами усіх категорій буде вирощено 307,2 тис. т великої рогатої худоби в живій масі, що на 20,1 % менше порівняно з 2024 р. У підприємствах прогнозується скорочення обсягів вирощування великої рогатої худоби на 19,9 %, а в господарствах населення – на 20,3 %.

У 2021 р. господарствами усіх категорій було реалізовано 526,8 тис. т великої рогатої худоби у живій масі, що на 10,2 % менше порівняно з 2020 р. Обсяги реалізації великої рогатої худоби у живій масі у 2021 р. перевищували обсяги її вирощування на 10,8 %.

В умовах війни у 2024 р. було реалізовано на забій великої рогатої худоби (в живій масі) 411,1 тис. тонн або менше на 22,0 % порівняно з 2021 р. та на 5,1 % – рівня 2023 р. Зазвичай зменшення обсягів вирощування великої рогатої худоби призводить до зменшення обсягів її реалізації. Однак, варто наголосити, що в Україні й надалі продовжується тенденція вирізання великої рогатої худоби.

Рис. 1. Обсяги вирощування великої рогатої худоби в живій масі усіма категоріями господарств у 2020-2024 рр., тис. тонн

Джерело: сформовано і розраховано авторами за [20].

Середня жива маса великої рогатої худоби, реалізованої на забій у 2024 р. за регіонами наведена у таблиці 4.

У 2024 р. господарствами усіх категорій було реалізовано велику рогату худобу середньою живою масою 307 кг, що на 2,3 % більше порівняно з 2023 р. Максимальна жива маса великої рогатої худоби реалізованої на забій господарствами усіх категорій була в Одеській (488 кг), Черкаській (381 кг) і Харківській (365 кг) областях. Мінімальна жива маса великої рогатої худоби реалізованої на забій господарствами усіх категорій становила 181 кг і була у Волинській області.

Необхідно відзначити, що найбільшу середню живу масу мала велика рогата худоба, реалізована фермерськими господарствами. У середньому по країні вона становила 435 кг. У регіональному розрізі середня жива маса великої рогатої худоби реалізованої на забій фермерськими господарствами коливалася від 249 кг у Рівненській області до 496 кг у Вінницькій.

Середня жива маса великої рогатої худоби, реалізованої на забій господарствами населення у 2024 р. за регіонами, зросла на 4,5 % порівняно з 2023 р. і становила 278 кг. У більшості регіонів господарства населення збували велику рогату худобу, жива маса якої не досягала і 300 кг.

У 2021 р. в Україні було вироблено 2438,3 тис. тонн м'яса, що на 46,6 % більше порівняно з 2000 р. Проте виробництво яловичини та телятини у 2021 р. зменшилося на 59,8 % порівняно з 2000 р. до 310,5 тис. тонн.

За роки повномасштабної війни виробництво м'яса всіх видів у забійній вазі зменшилося на 3,5 % і на кінець 2024 р. становило 2353,0 тис. тонн. Водночас виробництво яловичини та телятини зменшилося на 21,3 % порівняно з 2021 р. і становило 244,5 тис. тонн. У 2024 р. господарства населення забезпечили 66,6 % обсягів виробництва яловичини та телятини в Україні.

Таблиця 4 – Середня жива маса великої рогатої худоби, реалізованої на забій, у 2024 р. за регіонами, кг

	Господарства усіх категорій	Зокрема		
		підприємства	з них фермерські господарства	господарства населення
Україна	307	390	435	278
Вінницька	262	476	496	172
Волинська	181	439	483	113
Дніпропетровська	321	393	406	288
Донецька	338	–	–	–
Житомирська	268	376	364	225
Закарпатська	361	393	393	361
Запорізька	296	356	–	282
Івано-Франківська	346	447	465	342
Київська	330	303	332	370
Кіровоградська	322	450	406	295
Луганська	346	–	–	–
Львівська	337	432	442	329
Миколаївська	306	473	к	289
Одеська	488	408	443	498
Полтавська	355	396	399	294
Рівненська	205	347	249	187
Сумська	281	375	467	182
Тернопільська	299	413	423	274
Харківська	365	402	329	343
Херсонська	308	–	–	–
Хмельницька	301	421	467	272
Черкаська	381	444	492	274
Чернівецька	279	378	403	275
Чернігівська	212	377	426	93

Джерело: сформовано і розраховано авторами за [20].

Дослідження переконливо свідчать, що господарства населення проявили найбільшу стабільність і стали надійними в умовах соціальних, військових, економічних негараздів порівняно з великими сільськогосподарськими підприємствами. На сьогодні без господарств населення, які вже за століття довели свою витривалість і надійність, обійтися неможливо [23].

Однак за період трансформацій частка яловичини та телятини у структурі виробництва всіх видів м'яса зменшилася до критичного рівня. Якщо в 2000 р. вона становила 45,4 %, то у 2021 р. – лише 12,7 %. Це фактично звужує формування раціонального м'ясного балансу країни, де яловичина повинна займати не менше 30 %. Такі структурні зміни стали результатом кризових явищ у галузі

скотарства [24]. За роки війни частка яловичини і телятини у загальному виробництві м'яса скоротилася ще на 2,3 % і становила 10,4 %.

На структуру пропозиції м'яса великої рогатої худоби суттєво впливають технологічні особливості вирощування худоби та птиці. Так, виробничий цикл вирощування великої рогатої худоби становить 18-24 місяці, у свинарстві – 6-9 місяців, м'ясному птахівництві – 1,5 місяці. Показники оборотності капіталу у різних м'ясних галузях є неоднаковими, а це впливає на перспективність їх інвестування. Тому значно мобільнішими галузями є птахівництво і свинарство, які інтенсивно розвиваються на базі спеціалізованих підприємств, а поголів'я великої рогатої худоби продовжує зменшуватись. Унаслідок цього спостерігаються помітні зміни у структурі

пропозиції сільськогосподарської продукції у розрізі різних видів м'яса [25].

Найкраще відображає стан ринку м'яса великої рогатої худоби його баланс. У процесі досліджень нами було розроблено очікувані за 2023-2024 рр. та прогнозний на 2025 р. баланси м'яса та м'ясних продуктів (табл. 5).

Загальна пропозиція яловичини та телятини у 2024 р., за очікуваними даними, зменшилася на 7,5 % порівняно з 2023 р. і становила 309 тис. т. Водночас запаси на початок періоду зменшилися на 7,7 %. Загальне виробництво яловичини та телятини зменшилося на 5,1 % і становило 244 тис. т. Позитивною тенденцією стало зменшення обсягів імпорту на 6,7 % порівняно з 2023 р. до 14 тис. т. Водночас імпорт живої великої рогатої худоби у 2024 р. скоротився на 35,4 % проти показника 2023 р. і становив 477 т. На закупівлю живої великої рогатої худоби за кордоном українські фермери витратили на 16,7 % менше коштів, ніж у 2023 р., тобто 3 млн дол. Найактивніше живу велику рогату худобу протягом 2024 р. купували у Чехії (87,6 %), Данії (6,5 %) й Литві (4,1 %).

Очікуваний загальний попит на яловичину та телятину у 2024 р. становив 276 тис. т (на 84,4 % формування за рахунок фонду особистого споживання і на 15,2 % обсягів експорту). В цілому обсяги експорту у 2024 р. залишилися на рівні 2023 р. і становили 42 тис. т. Проте за окремими статтями експорт зростає. Так, експорт живої великої рогатої худоби у 2024 р. зріс на 2,8 % порів-

няно з 2023 р. і становив 18,1 тис. т. У грошовому еквіваленті експорт живої великої рогатої худоби збільшився на 29,1 % до показника за 2023 р. і складав 35,5 млн дол. У 2024 р. живу велику рогату худобу купували Ліван (83,8 %), Лівія (13,6 %) та Йорданія (2,6 %). За 2024 р. Україна наростила експорт охолодженого червоного м'яса на 71 % до 889 т на суму 5,59 млн. дол. У 2024 р. було експортовано 18,55 тис. т мороженої яловичини, що на 14,5 % менше порівняно з 2023 р. і в грошовому еквіваленті становило 73,36 млн. дол.

Фонд особистого споживання у 2024 р. зменшився на 2,5 % порівняно з 2023 р. і становив 233 тис. т. Важливим показником ринку м'яса великої рогатої худоби є обсяги споживання з розрахунку на 1 особу в рік.

Розуміння пріоритетів, уподобань та сприйняття споживачами того чи іншого виду м'яса є важливим для планування стратегій, що впливають на поведінку споживачів та купівельну практику [26].

У 2021 р. в Україні споживали 53,0 кг м'яса на 1 особу в рік, що на 1,5 % менше показника 2020 р. (53,8 кг/особу). Водночас споживання яловичини і телятини становило 7,3 кг/особу. За попередніми даними, у 2024 р. споживання м'яса населенням зменшилося на 0,6 % порівняно з 2023 р. і становило 54,0 кг. А споживання яловичини і телятини становило 6,8 кг/особу. Отже, у структурі спожитого м'яса всіх видів частка яловичини і телятини становила лише 12,6 %.

Таблиця 5 – Баланси яловичини та телятини (у перерахунку на м'ясо), тис. тонн

Показник	2023 р. (очікуване)	2024 р. (очікуване)	2025 р. (прогноз)
Загальна пропозиція	334	309	275
Запаси на початок року	62	51	33
Виробництво	257	244	229
Імпорт	15	14	13
Загальний попит	282	276	246
Внутрішній попит	240	234	206
Особисте споживання населенням	239	233	205
На корм худобі та птиці	1	1	1
Експорт	42	42	40
Запаси на кінець року	51	33	29
<i>Споживання у розрахунку на 1 особу, кг</i>	<i>7,0</i>	<i>6,8</i>	<i>6,5</i>

Джерело: [20] та власні розрахунки авторів.

Прогнозуємо, що у 2025 р. загальна пропозиція яловичини та телятини становитиме 275 тис. т, тобто, зменшиться на 11,0 % порівняно з очікуваними даними 2024 р. Водночас виробництво яловичини та телятини зменшиться на 6,1 %. Імпорт м'яса великої рогатої худоби скоротиться на 7,1 %. За нашими прогнозами, у 2025 р. загальний попит на яловичину та телятину зменшиться на 10,9 % і становитиме 246 тис. тонн. Експорт м'яса великої рогатої худоби зменшиться на 4,8 %. Витрати на корм залишаться на тому ж рівні, що і 2024 р. (1 тис. тонн). Фонд споживання яловичини та телятини зменшиться 12,0 % порівняно з показником 2024 р. Особисте споживання населенням яловичини і телятини зменшиться на 4,6 % порівняно з 2024 р. і становитиме 6,5 кг.

Ключовим фактором, що вже три роки поспіль продовжує впливати на ринок м'яса великої рогатої худоби, є повномасштабна агресія рф на території України та пов'язані з нею негативні наслідки, зокрема, втрата поголів'я та виробництв, об'єктів критичної інфраструктури тощо.

Проблемним питанням є нестача працівників як для вирощування великої рогатої худоби, так і для перероблення та реалізації продукції в результаті переміщення у більш безпечні регіони, за кордон, мобілізацію чоловіків-працівників (трактористи, тваринники, водії, забійники худоби, рубщики, вантажники та інші).

Не менш актуальною є потреба мотивації працівників. Це, відповідно, вимагає збільшення заробітних плат та іншої соціальної підтримки, що, своєю чергою, підвищує собівартість м'яса великої рогатої худоби.

Ще однією проблемою функціонування як ринку м'яса великої рогатої худоби, так і галузі скотарства є стан енергетики. Зважаючи на постійні атаки рф на енергетичний комплекс країни, маємо проблеми з постачанням електроенергії. Крім цього, у 2024 р. відбулося здороження вартості електроенергії. Товаровиробники шукають та впроваджують альтернативні джерела енергетики. Однак це потребує додаткових фінансових ресурсів та знову ж зумовлює зростання собівартості.

Війна призвела до зниження доходів населення. Це створило напругу між зростанням цін і здатністю населення придбати м'ясо [27].

Отже, сучасний стан ринку м'яса великої рогатої худоби вказує на катастрофічні кризові явища у галузі скотарства. Варто вести мову, в першу чергу, про відродження галузі, а вже потім про її розвиток. Вважаємо, що

подолати кризові явища в галузі скотарства і на ринку м'яса великої рогатої худоби без державної підтримки та залучення значних інвестиційних ресурсів практично неможливо. Проте, насамперед, необхідно завершити загарбницьку війну та викинути окупантів з території нашої країни. Подальше функціонування ринку м'яса та його ефективність напряду залежать від політики уряду та мотиваційного механізму [2].

Саме через повномасштабне вторгнення рф на територію України маємо нестабільну та складно передбачувану ситуацію у ланцюгу «виробництво-перероблення-реалізація-споживання» яловичини та телятини [28].

Попит на яловичину як джерело білка зростає в усьому світі, хоча в більшості країн яловичина становить значно менше половини від загального споживання м'яса. Яловичина також забезпечує дуже бажаний харчовий досвід у розвинених країнах і все частіше у країнах, що розвиваються.

Сталий розвиток виробництва яловичини має різне значення в різних географічних та соціально-економічних регіонах світу. У виробництві яловичини між країнами існують помітні відмінності: доступність природних ресурсів та клімат, чисельність населення, традиційна культура та ступінь економічного розвитку, включаючи промисловий та технологічний розвиток. Багато країн вирішують питання продовольчої безпеки, тобто, виробництва достатньої кількості їжі для зростаючої чисельності населення [5].

Тип і масштаби систем виробництва яловичини та ланцюгів постачання суттєво відрізняються між основними географічними регіонами та країнами та всередині них. Основні регіони з виробництва яловичини, які роблять значний внесок у світову торгівлю яловичиною, зокрема в Північній Америці, Південній Америці та Австралії, мають більш спеціалізовані системи виробництва м'ясної худоби на додаток до виробництва молочної яловичини. Галузь виробництва яловичини в Європі, Новій Зеландії та Індії суттєво покладається на власну молочну промисловість для виробництва яловичини та телятини. У Південній Америці та Австралії основними є пасовищні системи для вирощування великої рогатої худоби. Системи виробництва в Північній Америці включають більшу частку великої рогатої худоби, яку відгодовують на відгодівельних майданчиках для забою [4].

Економічна віддача є рушієм для виробників яловичини в США, які впроваджують нові практики та технології.

Впровадження також залежить від якості та доступності інформації. Сильно сегментований характер ланцюга постачання яловичини в США може перешкоджати широкому впровадженню кліматично орієнтованих стратегій. Розмір підприємства є ключовою характеристикою, що впливає на рішення про впровадження, оскільки великі корпорації зазвичай більш охоче впроваджують нові практики та технології. Крім того, молодші виробники часто частіше впроваджують ці практики, ніж їхні старші колеги. Численні інші фактори, від географічного розташування до рівня освіти, також впливають на рішення виробників про впровадження [29].

М. Хасан, М. Хашем, М. Азад, М. Білла та М. Рахман досліджували поточні практики відгодівлі великої рогатої худоби у деяких вибраних районах округу Рангпур у Бангладеш. Результати свідчать, що найменше 55,55 % фермерів використовували власний капітал для відгодівлі, тоді як 33,33 % отримували гроші від неурядових організацій, 6,67 % – від інших осіб та 4,44 % – банківські кредити. Більшість фермерів (44,44 %) вирощували биків місцевих порід, 24,44 % – гібридні породи, а 31,11 % – поєднували місцеві породи з гібридами. Значна кількість фермерів вирощувала некастрованих биків (88,89 %), і ніхто не вирощував корів чи телиць для відгодівлі. Більшість фермерів відгодовували велику рогату худобу лише перед Ід аль-Адха (57,78 %). Ід аль-Адха – це свято жертвопринесення, одне з двох головних свят мусульман. Лише 24,48 % фермерів відгодовували велику рогату худобу впродовж року, решта практикували сезонну відгодівлю. У випадку концентрованого годування лише 20 % фермерів постачали комерційні гранульовані корми, 35,56 % постачали місцеві корми власного приготування, а 44,44 % постачали як гранульовані, так і корми приготувані власноруч. Серед фермерів, які відгодовували велику рогату худобу, лише 5 % застосовували стероїди як стимулятор росту, і 95 % з них не використовували жодних стимуляторів під час відгодівлі. Таким чином, яловичина є безпечною для споживання людиною без будь-якої небезпеки для здоров'я [30].

Проблеми з системами виробництва м'ясної худоби, хвороби, нестача кормів та води, брак ветеринарних послуг, посухи, брак доступу до ринку та інфраструктури, незаконна торгівля тваринами та низький генетичний потенціал місцевої худоби є одними з обмежувальних факторів, що перешкоджають ефективному виробництву яловичини в

Ефіопії. У цій країні вихід та композиційна якість яловичини дуже низькі порівняно з іншими африканськими країнами та світовим ринком загалом. Таким чином, розширення можливостей виробників м'ясної худоби на пасовищних угіддях допоможе постачати більшу кількість високоякісної яловичини, а також забезпечить стале виробництво м'ясної худоби з визначеним ринком збуту та доступом [9].

Дослідженнями встановлено, що зменшення споживання м'яса великої рогатої худоби характерне не лише для України, а і для багатьох розвинутих країн світу. Це є вже світовою тенденцією.

Динаміка доступності м'яса показує, що з першого місця за споживанням у шістдесятих роках минулого століття м'ясо великої рогатої худоби опустилося з початку цього століття на третє місце. Середнє споживання в світі у 2020 р. становило 9,0 кг/особу [1]. Відносне зниження доступності яловичини для споживання людиною порівняно з іншими видами м'яса, виражене як співвідношення виробництва до світового населення, демонструє яскраву тенденцію протягом останніх чотирьох десятиліть. Ця негативна тенденція може бути пов'язана головним чином з низькою продуктивністю великої рогатої худоби порівняно з іншими видами худоби та птиці, що вирощуються для виробництва м'яса [1].

Споживачі розвинених країн споживають менше яловичини, оскільки ринок насичений, і вони більше стурбовані питаннями навколишнього середовища, етики, добробуту тварин, здоров'я, тому вони також шукають альтернативи традиційним тваринним білкам. Незважаючи на зниження споживання яловичини, розвинені країни продовжують залишатися найбільшими споживачами м'яса з розрахунку на душу населення в світі [31, 32, 33].

Сталий розвиток м'ясних галузей вимагає високої ефективності та продуктивності на фермах, а також ефективних ланцюгів створення вартості, які винагороджують досягнення цільових ринкових специфікацій. Ці фактори також сприяють зменшенню впливу на навколишнє середовище та добробут тварин, необхідні для функціонування системи походження та соціального дозволу. Екстенсивні системи виробництва яловичини зазвичай включають системи утримання корів та телят на пасовищах та відгодівлі на пасовищах або відгодівельних майданчиках. Худоба в системах на пасовищах зазнає високого рівня мінливості навколишнього середовища, до якого краще

пристосовані певні генотипи. Стратегічні харчові добавки можуть бути забезпечені в межах цих систем для подолання дефіциту в кількості та якості кормів на пасовищах або пасовищних кормах для племінного стада та для молодшого потомства до періоду відгодівлі. Більш інтенсивні системи можуть краще контролювати харчування та навколишнє середовище і частіше використовуються для яловичини та телятини молочних порід, схрещування м'ясних та молочних порід, а також під час відгодівлі м'ясної худоби для забезпечення якості продукції та специфікацій. Системи виробництва яловичини, що використовують породи м'ясних порід, повинні бути спрямовані на відповідні генотипи та високу продуктивність відносно утримання племінного стада, а також на вирощування та відгодівлю великої рогатої худоби. Це максимізує дохід та обмежує виробничі витрати, зокрема витрати на корми, які можуть становити 60 % або більше виробничих витрат. Цифрові та інші технології, що дозволяють швидко збирати та використовувати дані про навколишнє середовище та показники худоби, навіть у межах екстенсивних систем, повинні підвищити продуктивність, ефективність, добробут тварин та сталий розвиток м'ясної промисловості [4].

Сполучені Штати відіграють фундаментальну роль у задоволенні світового попиту на яловичину. Виробництво яловичини в США історично було дуже технологічно орієнтованим, із використанням стратегій управління репродуктивністю, технологій генетичного вдосконалення, екзогенних сполук, що стимулюють ріст, вакцин, антибіотиків та стратегій перероблення кормів, які були зосереджені на підвищенні ефективності та/або зниженні вартості виробництва яловичини [34]. Саме тому основні питання майбутнього м'ясної промисловості США включають переваги виробництва та маркетингу, а також занепокоєння споживачів щодо зростаючої ролі технологій. Ці питання пов'язані з відтворенням, годівлею та переробленням кормів, здоров'ям тварин, продуктивністю тварин, включаючи стимулятори росту та геномно-покращену генетичну селекцію, а також безпеку харчових продуктів. Наявність води також є важливою проблемою для м'ясної промисловості США через виснаження водоносних горизонтів внаслідок інтенсивного зрошення, що спонукає до закликів зберегти цей критично важливий ресурс [34].

Через важливу роль у сільськогосподарській та харчовій економіці світу, майбутнє вирощування великої рогатої худоби для м'ясної промисловості пов'язане зі зменшенням екологічного впливу, головним чином із застосуванням агроекологічних практик пом'якшення наслідків, та одночасним покращенням виробничих показників та якості продукції [1].

Екологічні проблеми та нестабільні погодні умови дедалі більше впливають на виробництво яловичини в останні роки. Щоб пом'якшити ці проблеми, скотарська галузь почала інтегрувати складні технологічні рішення у виробничі процеси. Використання цих технологій, відомих як точне тваринництво, включає використання датчиків, робототехніки та аналітики великих даних. Точне тваринництво може підвищити виробництво та зменшити втрати, пов'язані з хворобами, надаючи інформацію про всі операції на фермі в режимі реального часу шляхом інтеграції та аналізу згенерованих даних. Проте дослідження свідчать, що розмір ферми та вік фермера виявилися факторами, що впливають на впровадження технологій [17].

Практично в усьому світі проводяться заходи щодо підвищення продуктивності м'ясної великої рогатої худоби: створюються нові типи та породи, що характеризуються великими розмірами тіла, високими темпами росту з оптимальним співвідношенням основних поживних речовин у м'ясі. Підкреслюється рівень м'ясної продуктивності та якості м'ясопродуктів тварин, генетичний потенціал та умови середовища, рівень годівлі та технології. У сучасних умовах господарювання отримання та раціонального використання високопродуктивних тварин є перспективним напрямком розвитку м'ясного скотарства, актуальним питанням якого є розроблення прийомів годівлі молодняку з використанням дешевого натурального корму пасовища. Найбільший ефект можна отримати за пасовищної відгодівлі телят кросів [12].

Фермери все частіше беруть на себе складні та важливі ролі в пошуку балансу між потребою у підвищенні продуктивності, захисті навколишнього середовища та суспільною цінністю [35].

Домашня худоба відіграє дуже важливу економічну, соціальну і культурну роль для благополуччя сільських домогосподарств, якщо вони сприяють підвищенню доходів і добробуту фермерської родини. Тваринництво допомагає в забезпеченні продовольством, харчуванням сім'ї, доходом сім'ї,

заощадженням активів, продуктивністю ґрунту, засобами для існування, транспортом, сільськогосподарської тягою, диверсифікацією сільського господарства і стійким сільськогосподарським виробництвом, сімейного і суспільного зайнятості, ритуальними цілями і соціальним статусом [36].

Спираючись на тематичне дослідження проєкту земельної реформи «Бестерз» у провінції Квазулу-Натал, автори [37] зазначають, що земля та велика рогата худоба є не просто моментами у виробництві яловичини, а й матеріальними та дискурсивними ресурсами у (пере)творенні соціальних умов життя та побуту. Велику рогату худобу використовують у тривалих церемоніях, які відбуваються в певних місцях і з'єднують сім'ї та роз'єднують спільноти через зростання нерівності, роблячи землю складовою ідентичності та приналежності, а також засобом виробництва вартості. Поки політика земельної реформи не визнає багатофункціональність землі та худоби, а також суперечливі стосунки в домогосподарствах, сільськогосподарське виробництво буде мати обмежений показник «успіху» чи «провалу» [37].

Зростання та стійкість м'ясного скотарства нерозривно пов'язані з наявністю та якістю кормових ресурсів. Стійкий розвиток вимагає інтегрованого, заснованого на фактичних даних підходу, який включає оптимізацію практики вирощування, використання добрив, захист вітчизняних виробників та впровадження практик сталого управління пасовищами. Рекомендовано подальшу оптимізацію політики державної підтримки, включаючи фінансування підприємств і стратегічну закупівлю сировини, подальше збільшення виробництва кормових культур, дотримання міжнародних стандартів якості [38].

Вважаємо, що подальше функціонування галузі та її ефективність на пряму залежать від політики уряду та мотиваційного механізму [23].

Важливим етапом на шляху подолання кризових явищ на ринку м'яса великої рогатої худоби стало прийняття Концепції «Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2033 року» [39]. Програмою передбачається створення організаційно-економічних умов для мотивованого розвитку галузі тваринництва усіма категоріями товаровиробників на основі підпорядкування процесу виробництва продуктів тваринництва стратегічному вектору державної підтримки розвитку галузі через по-

єднання державних механізмів регулювання (розроблення державної цільової економічної програми, регіональних програм розвитку і підтримки товаровиробників) і ринкових механізмів.

Висновки. Було оцінено організаційні та економічні засади функціонування ринку м'яса великої рогатої худоби. Визначено, що проблеми функціонування ринку м'яса великої рогатої худоби мали місце ще в довоєнний період. Вони зумовили скорочення поголів'я великої рогатої худоби, а, відповідно, і зменшення виробництва м'яса.

Узагальнено, що триваюча війна в Україні негативно впливає як на організаційні, так і економічні аспекти функціонування підприємств, які вирощують велику рогату худобу. Пошкодження, знищення, окупація ферм та поголів'я великої рогатої худоби, переміщення трудових ресурсів у більш безпечні регіони, знищення кормів, запасів фуражу та руйнація логістики зумовили скорочення обсягів виробництва яловичини та телятини в Україні та споживання її населенням. Розроблено прогностичний баланс яловичини та телятини в Україні.

Встановлено, що не лише в Україні, а і в усьому світі ринок м'яса великої рогатої худоби стикається з багатьма викликами. Зокрема, зміна клімату, наявність і якість кормів, генетичного потенціалу худоби, екологічних вимог, зміна смаків споживачів, впровадження цифрових технологій та інновацій.

Критичне оцінювання наукових здобутків вітчизняних та зарубіжних дослідників дозволила сформулювати рекомендації щодо подальшого розвитку ринку м'яса великої рогатої худоби. Зокрема, стійкість виробництва яловичини вимагає високої ефективності та продуктивності на фермі, а також ефективних ланцюгів створення вартості. Необхідним є впровадження цифрових та інших технологій, що дозволяють швидко збирати та використовувати дані про навколишнє середовище та показники худоби і підвищати продуктивність, ефективність і добробут тварин. Важливим є впровадження положень Концепції «Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2033 року».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Pulina G., Acciaro M., Atzori A.S., Battaccone G., Crovetto G.M. et.al. Animal board invited review-Beef for future: Technologies for a sustainable and profitable beef industry. *Animal*. 2021, Volume 15, 100358. URL: <https://doi.org/10.1016/j.animal.2021.100358>.

2. Копитець Н. Г., Волошин В. М. Розвиток скотарства в кризових умовах. Економіка та управління АПК. 2023, № 1, С. 64-76. URL: <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2023-181-1-64-76>.
3. Zezza A., Pica-Ciamarra U., Mugera H. K., Mwisomba T., Okello P. Measuring the Role of Livestock in the Household Economy: A Guidebook for Designing Household Survey Questionnaires. Washington DC: World Bank. 2016. 57 p.
4. Paul L., Greenwood P. Review: An overview of beef production from pasture and feedlot globally, as demand for beef and the need for sustainable practices increase. *Animal*. 2021. Volume 15, Supplement 1, 100295. URL: <https://doi.org/10.1016/j.animal.2021.100295>
5. Smith S. B., Gotoh T., Greenwood P. L. Current situation and future prospects for global beef production: overview of special issue. *Asian Australasian Journal of Animal Sciences*. 2018, 31, pp. 927-932. URL: <https://doi.org/10.5713/ajas.18.0405>
6. Knight R. Cattle and Beef-Sector at a Glance. Published online at USDA Economic Research Service. URL: <https://www.ers.usda.gov/topics/animal-products/cattle-beef/sector-at-a-glance>. 2022.
7. Trupo P. Agricultural Export Yearbook-Beef 2020 Export Highlights. Published online at USDA Foreign Agricultural Service. URL: <https://www.fas.usda.gov/beef-2020-export-highlights-2020>
8. Bolotova Y. V. Competition issues in the U.S. beef industry. *Appl. Econ. Perspect. Policy*. 2022, 44, pp. 1340-1358. URL: <https://doi.org/10.1002/aepp.13179>
9. Abebe B. K., Alemayehu M. T., Haile Sh. M. Opportunities and Challenges for Pastoral Beef Cattle Production in Ethiopia. *Advances in Agriculture*. 2022. 1087060. URL: <https://doi.org/10.1155/2022/1087060>
10. Matawork M., Mitiku G. (Beef cattle fattening practices, marketing systems and challenges: The case of Bench Sheko and Sheka Zones of southwest Ethiopia. *Heliyon*. 2024, 10, e29790. URL: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e29790>
11. Mahbulul M., Huda M. N., Akter M. M., Ety, M. U. S. A review on present condition, problems and prospect of beef cattle production: Bangladesh perspective: Present condition of beef cattle production in Bangladesh. *Bangladesh Journal of Animal Science*. 2025. 54(1), 1–11. URL: <https://doi.org/10.3329/bjas.v54i1.80840>
12. Nurgazy B., Ibrayeva R., Akhmetova B., Gabit G., Nuraliyev, U., Berkinbayeva Y.E. Livestock development in Kazakhstan: Peculiarities about the growth and development of young animals from meat breeds of cattle with different genotypes (research base LLP Agrofirma Dinara – Ranch. *Espacios*. 2019, 40(42), pp. 1-16. URL: <https://www.revistaespacios.com/a19v40n42/a19v40n42p06.pdf>
13. Zięta W., Adamski M. Competitiveness of the Polish dairy farms at the background of farms from selected European Union countries. *Problems of Agricultural Economics*. 2018, 354(1), pp. 56-79. DOI: <https://doi.org/10.30858/zer/89615>
14. Fořtová J., del Mar Campo M., Valenta J., Needham T., Řehák D. et al. Preferences and acceptance of Czech and Spanish consumers regarding beef with varying intramuscular fat content. *Meat Science*. 2022, Volume 192, 108912. URL: <https://doi.org/10.1016/j.meatsci.2022.108912>
15. Magalhaes D.R., Çakmakçı C., del Mar Campo M., Çakmakçı Yu., Makishi F. et.al. Changes in the current patterns of beef consumption and consumer behavior trends – cross-cultural study Brazil-Spain-Turkey. *Food*. 2023, 12(3), 475. URL: <https://doi.org/10.3390/foods12030475>
16. Копитець Н., Волошин В. Ринок м'яса великої рогатої худоби: виробництво та ціна. Галицький економічний вісник. Тернопіль : ТНТУ. 2019, Том 61, №6, С. 7-13. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.06.007
17. Piña R., Lange K., Machado V., Bratcher C. Big data technology adoption in beef production. *Smart Agricultural Technology*. 2023, 5. URL: <https://doi.org/10.1016/j.atech.2023.100235>
18. CSA [Central Statistical Agency]. Agricultural Sample Survey: Livestock and Livestock Characteristics Report, Volume II, Statistical Bulletin 585, Central Statistical Agency (CSA). Addis Ababa. 2017. Ethiopia. www.csa.gov.et
19. Шуст О. А., Радько В. І. Організаційно-економічні засади функціонування м'ясного скотарства в Україні. *Економіка АПК*. 2014, № 6, С. 10-15.
20. Державна служба статистики України. URL : <http://ukrstat.gov.ua>
21. Прогноз виробництва сільськогосподарської продукції в Україні у 2025 році (лютий 2025 року) / [Лупенко Ю.О., Нечипоренко О.М., Людвенко Д.В. та ін.]; за ред. Ю.О. Лупенка, О. М. Нечипоренка. К. : ННЦ «ІАЕ», 2025. 39 с.
22. Копытets N. Hr., Voloshyn V. M. Organizational and economic aspects of the functioning of the field of cattle breeding in Ukraine. *E3S Web of Conf*. 2021, Volume 282, 07015. URL: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202128207015>
23. Shpychak O. M., Kopytets N. Hr., Pashko S. O. Transformations in milk production in Ukraine and modern challenges. *AIP Conference Proceedings*. 2022, 2661, 020013. URL: <https://doi.org/10.1063/5.0107608>
24. Копитець Н.Г., Волошин В.М. Особливості функціонування ринку м'яса птиці в Україні. *Економіка та управління АПК*. 2021, №1, С. 76-84. <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2021-162-1-76-84>
25. Копитець Н.Г. Ринок м'яса всіх видів / [О.М. Шпичак, Ю.П. Воскобійник, Н.Г. Копитець та ін.]. «Поточна кон'юнктура і прогноз ринків сільськогосподарської продукції та продовольства в Україні на 2012/2013 маркетинговий рік». Випуск 20. К. : ННЦ ІАЕ, 2012. С. 174-219.
26. Boito B., Lisinski E., Del Mar Campo M., Guerrero A., Resconi V. et. al. Perception of beef quality for Spanish and Brazilian consumers. *Meat Science*. 2021, Volume 172, 108312. URL: <https://doi.org/10.1016/j.meatsci.2020.108312>

27. Лупенко Ю. О., Копитець Н. Г., Волошин В. М. Поточна кон'юнктура та прогноз ринку м'яса. Монографія. ННЦ «ІАЕ», 2025. 122 с.
28. Лупенко Ю. О., Копитець Н. Г., Волошин В. М. Соціально-економічні аспекти вирощування великої рогатої худоби суб'єктами підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки. Економіка: реалії часу. 2024, № 5 (75), С. 95-108. URL: <https://doi.org/10.15276/ETR.05.2024.11>
29. Luke J. R., Tonsor G. T. A Review of Producer Adoption in the U.S. Beef Industry with Application to Enteric Methane Emission Mitigation Strategies. *Animals*. 2025, 15(2), 144. URL: <https://doi.org/10.3390/ani15020144>
30. Hasan M., Hashem M., Azad M., Billah M., Rahman M. Fattening practices of beef cattle for quality meat production at Rangpur district of Bangladesh. *Meat Research*. 2022, 2(2). URL: <https://doi.org/10.55002/mr.2.2.15>
31. Kang J., Jun J., Arendt S. W. Understanding customers' healthy food choices at casual dining restaurants: Using the Value-Attitude-Behavior model. *Int. J. Hosp. Manag.* 2015, 48, 12–21
32. Buitrago-Vera J., Escribá-Pérez C., Baviera-Puig A., Montero-Vicente L. Consumer segmentation based on food-related lifestyles and analysis of rabbit meat consumption. *World Rabbit Sci.* 2016, 24, 169–182
33. Pohjolainen P., Tapio P., Vinnari M., Jokinen P., Rasanen P. Consumer consciousness on meat and the environment—Exploring differences. *Appetite*. 2016, 101, 37–45
34. Drouillard J. Current situation and future trends for beef production in the United States of America — A review. *Animal Bioscience*. 2018, 31(7), 1007-1016, URL: <https://doi.org/10.5713/ajas.18.0428>
35. Shahini E., Luhovyi S., Kalynychenko H., Starodubets O., Trybrat R. Rational use of oilseed waste to increase dairy productivity. *International Journal of Environmental Studies*. 2023, 80(2), 442-450. URL: <https://doi.org/10.1080/00207233.2022.2147727>
36. Bettencourt E. M. V., Tilman M., Narciso V., Carvalho M. L. S. and Henriques P.D.S. The role of livestock functions in the well being and development of Timor-Leste rural communities. *Livestock Research for Rural Development*. 2014, Vol. 26 (4), URL: <http://lrrd.org/lrrd26/4/bett26069.htm>
37. Hornby D., Cousins B. «Reproducing the social»: contradictory interconnections between land, cattle production and household relations in the Besters Land Reform Project. *South Africa. Anthropology Southern Africa*. 2019, 42(3), 202–216. URL: <https://doi.org/10.1080/23323256.2019.1653206>
38. Madenova K., Shulenbayeva F., Bauer M., Agumbayeva A., Saginova B. Economic model of development of the feed crop-growing industry in the Republic of Kazakhstan. *Scientific Horizons*. 2024, 27(5), pp. 159-171. URL: <https://doi.org/10.48077/scihor5.2024.159>
39. Концепція «Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2033 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>

REFERENCES

1. Pulina, G., Acciaro, M., Atzori, A. S., Battacane, G., Crovetto, G. M. et.al. (2021). Animal board invited review-Beef for future: Technologies for a sustainable and profitable beef industry. *Animal*. 15, 100358. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.animal.2021.100358>.
2. Kopytets, N. H., Voloshyn V. M. (2023). Rozvytok skotarstva v kryzovykh umovakh [Development of livestock farming in crisis conditions]. *Ekonomika ta upravlinnia APK*. № 1. S. 64-76. Available at: <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2023-181-1-64-76>.
3. Zezza, A., Pica-Ciamarra, U., Mugera, H. K., Mwisomba, T., Okello, P. (2016). Measuring the Role of Livestock in the Household Economy: A Guidebook for Designing Household Survey Questionnaires. Washington DC: World Bank.
4. Paul, L. Greenwood, P. (2021). Review: An overview of beef production from pasture and feedlot globally, as demand for beef and the need for sustainable practices increase. *Animal*. Volume 15, Supplement 1, 100295. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.animal.2021.100295>
5. Smith, S. B., Gotoh T., Greenwood P. L. (2018). Current situation and future prospects for global beef production: overview of special issue. *Asian Australasian Journal of Animal Sciences*. 31. pp. 927-932. <https://doi.org/10.5713/ajas.18.0405>
6. Knight, R. Cattle and Beef-Sector at a Glance. Published online at USDA Economic Research Service. Available at: <https://www.ers.usda.gov/topics/animal-products/cattle-beef/sector-at-a-glance>. 2022.
7. Trupo, P. (2020). Agricultural Export Yearbook-Beef 2020 Export Highlights. Published online at USDA Foreign Agricultural Service. Available at: <https://www.fas.usda.gov/beef-2020-export-highlights> 2020
8. Bolotova, Y. V. (2022). Competition issues in the U.S. beef industry. *Appl. Econ. Perspect. Policy*. 44. pp. 1340-1358. Available at: <https://doi.org/10.1002/aexp.13179>
9. Abebe, B. K., Alemayehu, M. T., Haile, Sh. M. (2022). Opportunities and Challenges for Pastoral Beef Cattle Production in Ethiopia. *Advances in Agriculture*. 1087060, Available at: <https://doi.org/10.1155/2022/1087060>
10. Matawork, M., Mitiku, G. (2024). Beef cattle fattening practices, marketing systems and challenges: The case of Bench Sheko and Sheka Zones of southwest Ethiopia. *Heliyon*. 10, e29790. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e29790>
11. Mahbubul, M., Huda, M. N., Akter M. M., Ety, M. U. S. (2025). A review on present condition, problems and prospect of beef cattle production: Bangladesh perspective: Present condition of beef cattle production in Bangladesh. *Bangladesh Journal of Animal Science*. 54(1), 1–11. Available at: <https://doi.org/10.3329/bjas.v54i1.80840>
12. Nurgazy, B., Ibrayeva, R., Akhmetova, B., Gabit, G., Nuraliyeva, U., & Berkinbayeva, Y. E. (2019). Livestock development in Kazakhstan: Pe-

cularities about the growth and development of young animals from meat breeds of cattle with different genotypes (research base LLP Agrofirma Dina – Ranch). *Espacios*, 40(42), Pp. 1-16. Available at: <https://www.revistaespacios.com/a19v40n42/a19v40n42p06.pdf>

13. Zięta, W., Adamski, M. (2018). Competitiveness of the Polish dairy farms at the background of farms from selected European Union countries. *Problems of Agricultural Economics*. 354(1), Pp. 56-79. DOI: <https://doi.org/10.30858/zer/89615>

14. Fořtová, J., del Mar Campo, M., Valenta, J., Needham, T., Řehák, D. et al. (2022). Preferences and acceptance of Czech and Spanish consumers regarding beef with varying intramuscular fat content. *Meat Science*. Volume 192, 108912, Available at: <https://doi.org/10.1016/j.meatsci.2022.108912>

15. Magalhaes, D. R., Çakmakçı, C., del Mar Campo, M., Çakmakçı, Yu., Makishi, F. et al. (2023). Changes in the current patterns of beef consumption and consumer behavior trends – cross-cultural study Brazil-Spain-Turkey. *Food*. 12(3), 475. Available at: <https://doi.org/10.3390/foods12030475>

16. Kopytet, N., Voloshyn, V. (2019). Rynok miasa velykoi rohatoi khudoby: vyrobnytstvo ta tsina [Cattle meat market: production and price]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*. Ternopil : TNTU, Tom 61. №6. pp. 7-13. Available at: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.06.007

17. Pina, R., Lange, K., Machado, V., Bratcher, C. (2023). Big data technology adoption in beef production. *Smart Agricultural Technology*. 5, Available at: <https://doi.org/10.1016/j.atech.2023.100235>

18. CSA [Central Statistical Agency]. (2017). *Agricultural Sample Survey: Livestock and Livestock Characteristics Report, Volume II, Statistical Bulletin*. 585, Central Statistical Agency (CSA). Addis Ababa, Ethiopia. www.csa.gov.et

19. Shust, O. A., Radko, V. I. Orhanizatsiino-ekonomichni zasady funktsionuvannya miasnoho skotarstva v Ukraini [Organizational and economic principles of the functioning of meat cattle breeding in Ukraine.]. *Ekonomika APK*. 2014. № 6. pp. 10-15.

20. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. [State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://ukrstat.gov.ua>.

21. Lupenko, Yu. O., Nechyporenko, O. M., Liudvenko, D. V., Hryshchenko, O. Iu. (2025). Prohnoz vyrobnytstva silskohospodarskoi produktsii v Ukraini u 2025 rotsi (liutyi 2025 roku). [Forecast of agricultural production in Ukraine in 2025 (February 2025)]. K. : NNTs «IAE».

22. Kopytets, N. Hr., Voloshyn, V. M. (2021). Organizational and economic aspects of the functioning of the field of cattle breeding in Ukraine. *E3S Web of Conf*. Volume 282, 07015, Available at: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202128207015>

23. Shpychak O. M., Kopytets, N. Hr., Pashko, S. O. (2022). Transformations in milk production in Ukraine and modern challenges. *AIP Conference Proceedings*. 2661, 020013, Available at: <https://doi.org/10.1063/5.0107608>

24. Kopytets, N. H., Voloshyn, V. M. (2021). Osoblyvosti funktsionuvannya rynku miasa ptytsi v Ukraini [Peculiarities of the functioning of the poultry meat market in Ukraine.]. *Ekonomika ta upravlinnia APK*. №1. pp. 76-84. Available at: <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2021-162-1-76-84>

25. Kopytets, N. H. (2012). Rynok miasa vsikh vydiv [Market of meat of all kinds] / [O.M. Shpychak, Yu.P. Voskobiinyk, N.H. Kopytets ta in.]. *Potochna koniunktura i prohnoz rynkiv silskohospodarskoi produktsii ta prodovolstva v Ukraini na 2012/2013 marketingovyi rik* [Current situation and forecast of agricultural and food markets in Ukraine for the 2012/2013 marketing year]. Vypusk 20. K. : NNTs IAE

26. Boito, B., Lisinski, E., Del Mar Campo, M., Guerrero, A., Resconi, V. et al. (2021). Perception of beef quality for Spanish and Brazilian consumers. *Meat Science*. Volume 172, 108312. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.meatsci.2020.108312>

27. Lupenko, Yu. O., Kopytets, N. H. Voloshyn, V. M. (2025). Potochna koniunktura ta prohnoz rynku miasa. Monohrafiia [Current situation and forecast of the meat market. Monograph.]. NNTs «IAE».

28. Lupenko, Yu. O., Kopytets, N. H., Voloshyn, V. M. (2024). Sotsialno-ekonomichni aspekty vyroshchuvannya velykoi rohatoi khudoby subiekty pidpriemnyt'skoi diialnosti v aharnomu sektori ekonomiky [Socio-economic aspects of cattle breeding by business entities in the agricultural sector of the economy.]. *Ekonomika: realii chasu*. № 5 (75), pp. 95-108. Available at: <https://doi.org/10.15276/ETR.05.2024.11>

29. Luke, J. R., Tonsor, G. T. (2025). A Review of Producer Adoption in the U.S. Beef Industry with Application to Enteric Methane Emission Mitigation Strategies. *Animals*, 15(2), 144. Available at: <https://doi.org/10.3390/ani15020144>

30. Hasan, M., Hashem, M., Azad, M., Billah, M., Rahman, M. (2022). Fattening practices of beef cattle for quality meat production at Rangpur district of Bangladesh. *Meat Research*, 2(2). Available at: <https://doi.org/10.55002/mr.2.2.15>

31. Kang, J., Jun, J., Arendt, S. W. (2015). Understanding customers' healthy food choices at casual dining restaurants: Using the Value-Attitude-Behavior model. *Int. J. Hosp. Manag.* 48, 12–21

32. Buitrago-Vera, J., Escribá-Pérez, C., Baviera-Puig, A., Montero-Vicente, L. (2016). Consumer segmentation based on food-related lifestyles and analysis of rabbit meat consumption. *World Rabbit Sci.*, 24, 169–182

33. Pohjolainen, P., Tapio, P., Vinnari, M., Jokinen P., Rasanen, P. (2016). Consumer consciousness on meat and the environment-Exploring differences. *Appetite*. 101, 37-45

34. Drouillard, J. (2018). Current situation and future trends for beef production in the United States of America - A review. *Animal Bioscience*. 31(7), 1007-1016, DOI: <https://doi.org/10.5713/ajas.18.0428>

35. Shahini, E., Luhovyi, S., Kalynychenko, H., Starodubets, O., Trybrat, R. (2023). Rational use of

oilseed waste to increase dairy productivity. *International Journal of Environmental Studies*. 80(2), 442-450. Available at: <https://doi.org/10.1080/00207233.2022.2147727>

36. Bettencourt, E. M. V., Tilman, M., Narciso, V., Carvalho, M. L. S. and Henriques, P.D.S.(2014). The role of livestock functions in the well being and development of Timor-Leste rural communities. *Livestock Research for Rural Development*. Vol. 26 (4), Available at: <http://lrrd.org/lrrd26/4/bett26069.htm>

37. Hornby, D., Cousins, B. (2019). Reproducing the social?: contradictory interconnections between land, cattle production and household relations in the Besters Land Reform Project. *South Africa. Anthropology Southern Africa*. 42(3), pp. 202–216. Available at: <https://doi.org/10.1080/23323256.2019.1653206>

38. Madenova, K., Shulenbayeva, F., Bauer, M., Agumbayeva, A., Saginova, B. (2024). Economic model of development of the feed crop-growing industry in the Republic of Kazakhstan. *Scientific Horizons*. 27(5), pp. 159-171. Available at: <https://doi.org/10.48077/scihor5.2024.159>

39. Kontseptsiiia «Derzhavnoi tsilovoi ekonomichnoi prohramy rozvytku tvarynnystva na period do 2033 roku» [Concept of the «State Targeted Economic Program for the Development of Livestock Breeding for the Period Until 2033»]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua>

Organizational and economic principles of the functioning of the beef market in modern realities **Lupenko Yu., Kopytets N., Voloshyn V.**

An assessment of the organizational and economic foundations of the functioning of the beef market in modern realities has been carried out. The beef market plays a very important economic, social and

cultural role for both food security and the well-being of rural households.

The demand for beef as a source of protein has been found to be increasing worldwide. Although in most countries, beef accounts for much less than half of the total meat consumption.

The dynamics of livestock, breeding and sale of cattle in live weight and beef production are shown. Households will continue to be the main producers of cattle meat. The actual state of the cattle meat market indicates crisis processes. A decrease in the volume of cattle meat production, a decrease in its herd caused the decline and unprofitability of the industry. It is well-founded that the war in Ukraine has a negative impact on both organizational and economic aspects of the functioning of enterprises that grow cattle. A forecast balance of beef and veal in Ukraine has been developed.

Research has established that the decrease in consumption of beef and veal was characteristic not only for Ukraine, but also for many developed countries of the world.

The global beef market operates under many challenges: population growth in the world, demand growth, changes in consumer preferences, climate change, availability and quality of fodder, livestock keeping and fattening systems. It is necessary to fulfill the provisions of the Concept of the "State Targeted Economic Program for the Development of Animal Husbandry for the Period Until 2033". Efficiency and productivity in cattle farming and efficient value chains can ensure sustainable production and market development. At the same time, it is important to introduce innovative solutions into production.

Keywords: market, beef, challenges, organization, production, consumption, food supply

Copyright: Лупенко Ю. О., Копитець Н. Г., Волошин В. М. © This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

ORCID iD:

Лупенко Ю. О.

Копитець Н. Г.

Волошин В. М.

<https://orcid.org/0000-0001-6846-0300>

<https://orcid.org/0000-0002-9827-2981>

<https://orcid.org/0000-0001-9754-9021>

